

Samo u Federaciji BiH u prvih pet mjeseci ove godine proizvođačima električne energije iz obnovljivih izvora, odnosno mini hidrocentrala, solarnih i vjetroelektrana ukupno je uplaćeno 37,7 miliona maraka po osnovu podsticaja i referentne cijene koja im je plaćena za proizvedenu struju, potvrđeno je Fokus u Operatoru za obnovljive izvore energije i efikasnu kogeneraciju FBiH. Prema dokumentu pod nazivom Finalni izvještaj institucija BiH o reformi podsticaja za obnovljive izvore energije vlasti procjenjuju da će podsticaji za mini hidroelektrane po megavatu sa sadašnjih 80 evra u narednim godinama porasti do čak 100 evra!

Međutim, planove vlasti da nastave izdašno finansirati rad mini hidroelektrana i podsticati bogaćenje pojedinaca za sada kviri Energetska zajednica koje je prije desetak dana poslala pismo na adrese Federalnog ministarstva energetike rudarstva i industrije, Ministarstva energetike i rudarstva Republike Srpske, Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, te Parlamenta FBiH.

U pismu je Energetska zajednica ponudila svoju pomoć te predložila hitan sastanak na kojem bi bila razmotrena sva otvorena pitanja o problemu gradnje i podsticaja rada mini hidrocentrala u našoj zemlji.

Kopač za Fokus navodi primjere Crne Gore, Albanije i Makedonije gdje se kaže, za razliku od BiH, potenciraju izvori obnovljive energije, ali na mnogo jeftiniji način nego što je to u BiH. Na opasku da vlasti u BiH često svoju izdašnost prema vlasnicima mini hidrocentrala pravdaju zahtjevima iz EU, Kopač kaže da niko ne tjera BiH da daje tako visoke podsticaje koji su veći nego oni u zemljama EU.

No, ako se godinama išlo "niz dlaku" vlasnicima MHE, a zanemarivao se javni i interes građana, te im se tolerisalo uništavanje naših rijeka zasigurno će vlastima sada kada je javnost sve osvještenija o tome, a reagirala je prvi put i Energetska zajednica, biti teško nastaviti staru praksu. Teško će naći suvislo objašnjenje zbog čega su godinama subvencionisali u tolikim iznosima oko stotinjak privatnika koji su posljednjih desetak godina naplatili desetine miliona maraka za struju koju su proizveli na našim rijekama.

Tek sada kada se građani sve više informiraju o ovoj problematici raste ogorčenje zbog toga što i oni kroz dodatne iznose na računima za električnu energiju izdvajaju sredstva za one koji proizvode struju iz obnovljivih izvora energije, a da pri tome ni lokalne, a ni šira društvena zajednica nemaju značajnije koristi.

Ekonomski analitičari i ekološki aktivisti u razgovoru za Fokus pozdravljaju reakciju Energetske zajednice i smatraju da bi se ukidanjem podsticaja mini hidrocentralama u većini slučajeva one ugasile same od sebe i da bi na taj način bio riješen i problem ogromnih izdvajanja za njihov rad, a i onaj zaštite okoliša.

Damir Miljević, ekonomski analitičar prije dvije godine radio je Analizu ekonomske opravdanosti koncesionih naknada i podsticaja za male hidroelektrane na teritoriji Bosne i Hercegovine.

On za Fokus kaže da i danas kao što je naveo tada smatra da sistem koncesionih naknada i podsticaja za mHE u BiH nema ekonomsku opravdanost i sa stanovišta društva je štetan. On ocjenjuje da bi daljom primjenom ovog modela u narednih 10 godina, samo po osnovu podsticanja sadašnjeg broja malih hidroelektrana koje su u pogonu, nastala šteta iznosila više od 40 miliona KM, a ona bi bila udvostručena ukoliko bi podsticaj bio odobren svima koji su podnijeli zahtjev.

Rješenje problema Miljević vidi u ukidanju podsticaja ne samo za mini hidroelektrane, nego i za solarne i vjetro elektrane, jer kaže da se BiH pri odluci o gradnji novih izvora obnovljive energije opredijelila za najgori mogući sistem podsticaja.

Garantovani otkup u koris štete

- A, to je takozvani sistem Feed-in tarife (FiT). Taj sistem garantira otkup električne energije iz malih hidrocentrala na 15 godina u RS, a na 12 u FBiH, po garantovanim cijenama. S tim što se garantovane cijene utvrđuju na dan potpisivanja ugovora. Možete zamisliti, vi se bavite biznisom u kojem vam neko garantuje 12 ili 15 godina da će vam sve što proizvedete otkupiti i da će vam sve to otkupiti po onoj cijeni koja je utvrđena prvi dan kada ste potpisali ugovor. I onda je to normalno izazvalo pomamu među investitorima, jer je to netržišni mehanizam. I krenulo je sa ovim silnim malim hidroelektranama. Jasno je da ovdje postoji sprega između politike i investitora jer niko i ne pokušava mijenjati postojeće stanje. Zašto treba ukinuti sve podsticaje? Zato što je sve ijedna ta proizvodnja tržišno isplativa, i ako je ona tržišno isplativa ne vidim razlog da je mi još podržavamo subvencijama. A ako neka mala hidroelektrana nije tržišno isplativa, a što se onda pravi? - pita se Miljević.

U banjalučkom Centru za životnu sredinu, organizaciji koja daje izuzetan doprinos zaštiti okoliša i sprečavanju uništavanja bh. rijeka takođe smatraju da su podsticaji koje velikodušno država daje investitorima glavni uzrok svih problema koji nastaju gradnjom mini hidrocentrala. Viktor Bjelić, potpredsjednik Centra za životnu sredinu za Fokus kaže da se nijedna politika do sada nije bavila ovim problemom "jer su politike bliske njihovim strukturama, odnosno često su investitori donatori za predizborne kampanje pojedinih stranaka".

To je jedan od segmenata, drugi je naravno korupcija i mito, a treći je pogrešno tumačenje, odnosno pogrešna politika u oblasti obnovljivih izvora energije i podsticaja gdje se zapravo taj novac koji se prikuplja od građana i privrede koji plaćaju električnu energiju trebalo da

idu za projekte koji su od opšteg javnog interesa. Prije svega za onu proizvodnju gdje se građani pojavljuju kao proizvođači, potrošači i prodavci. Znači proizvode za sopstvene potrebe, a viškove prodaju u sistem. Takva proizvodnja bi se trebala poticati iz ovih sredstava dok privatne investitore bilo u hidroelektrane, vjetro ili solarne elektrane ne bi se trebali poticati oni se na tržištu trebaju boriti za svoje mjesto. Ako se ukinu poticaji za male HE bit ćemo svjedoci da će investitori izgubiti interes, prije svega jer neće moći obezbijediti kredite - smatra Bjelić.

Gdje god zagrebete naiđete na kriminal i korupciju

Gdje god "zagrebete" oko tih mini hidrocentrala naići ćete na kriminal i korupciju, a još traže da ih mi za to subvencionišemo. Iza glavnih aktera gradnje minihidrocentrala stoje HDZ, SNSD i Edhem Bičakčić koji je uključen u gradnju svih MHE u BiH, za kojeg ja kažem da je "vrh zla". Prema podacima naših kolega iz drugih udruženja konkretno Adnana Podića iz Eko akcije, vlasnici MHE su u prošloj godini dobili 48 miliona podsticaja. A, imate situaciju da dvije MHE na godišnjem nivou opštini Konjic plaćaju samo 27.000 maraka koncesione naknade. Zato ćemo mi, kad već institucije ništa ne rade, ostati pri svome stavu koji je ujedno i stav i nekoliko hiljada građana doline Neretvice da nećemo dopustiti izgradnju nijedne male hidroelektrane na našoj rijeci. Nema pregovora, nema dvije, pet, 10 ili 15 MHE. Moguće je samo jedno rješenje ove situacije: bez ijedne MHE - kaže Safet Sarajlić, član Upravnog odbora Udruženja građana "Neretvica - Pusti me da tečem". Boriša Misirača, direktor Operatora kazao je pak za Fokus da cijene za proizvodnju iz OIE donosi Vlada FBiH a izračun vrši FERK te putem Federalnog ministarstva energije rudarstva i industrije (FMERI) dostavlja Vladi na usvajanje odluke koja se donosi najmanje jednom u 18 mjeseci.

Razlika u milionima za koju nema objašnjenja

- Cijena koja se plaća po kWh treba da garantuje povrat investicije u periodu trajanja garantovanog otkupa, iako je kod nas mnogo veća naročito za solarne elektrane ali obzirom da se navedeno ne nalazi u nadležnosti Operatora za OIEiEK savjetujemo Vam da se obratite FERK-u i FMERI. Sama cijena koju ima pojedini proizvođač zavisi od perioda kada je stekao pravo na istu tako da su iz ranijeg period veće cijene - kazao je Misirača, koji nam je ipak nakon naknadnog insistiranja otkrio ukupno plaćeni iznos struje za prvih pet mjeseci ove godine iz svih obnovljivih izvora u iznosu od oko 37 miliona koji smo spomenuli. Oni se, podsjećamo, odnose na isplate po referentnoj cijeni koja će od prvog septembra ove godine umjesto sadašnjih 10,8 feninga, iznositi 11, 2 feninga po KW/h.

Misirača nam je tek iznio nekoliko mjesečnih podataka iz ove godine, prema kojima je primjerice u januaru i onima koji su u sistemu podsticaja i koji to nisu iz obje elektroprivrede isplaćeno oko 2,4 miliona maraka. No, ta cifra varira od mjeseca do mjeseca.

Za razliku od FBiH ovaj podatak u RS objavio je banjalučki Centar za životnu sredinu, pa je tako poznato da je u prošloj godini vlasnicima mini hidrocentrala u RS isplaćeno ukupno oko 30,8 miliona maraka za struju koju im je tamošnja elektroprivreda otkupila po garantovanoj cijeni.

Kako tvrdi Misirača Operator je u prošloj godini isplatio oko 2,8 miliona KM na ime podsticaja za proizvodnju električne energije iz hidroelektrana u FBiH, dok je u prvih 6 mjeseci ove godine isplaćeno oko 1,3 miliona maraka. Riječ je o novcu prikupljenom po osnovu naknada koje plaćaju građani po kWh mjesečno uz račun za potrošenu struju. U FBiH ta naknada trenutni iznosi mjesečno 0,002555 KM/kWh a u RS 0,0052 KM/kWh. Ono što je veoma začuđujuće jeste to da je u RS primjerice u 2018. godini po istom osnovu isplaćeno podsticaja u visini 12,5 miliona KM!

Inače, rad Operatora opterećen je sukobima unutar same te institucije gdje se Misirača i dio radnika međusobno optužuju za brojne nezakonite radnje, a te optužbe proširene su i na relaciji drugih institucija i direktora Operatora.

Takva situacija traje već duže vrijeme, a Vlada FBiH, kao ni Parlament FBiH nisu poduzeli nijedan konkretan korak da te probleme riješe.

Izvor: capital.ba